

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра сценічного мистецтва і хореографії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА АКТОРА З ЛЯЛЬКОЮ»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю В6 Перформативні мистецтва
спеціалізація В6.01 Сценічне мистецтво
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Освітня кваліфікація: магістр перформативних мистецтв
(сценічне мистецтво)
Форма здобуття освіти – денна

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 03 від «08» вересня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

Розробник:

Януш Світлана Дмитрівна – доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії Навчально-наукового інституту мистецтв.

Затверджено на засіданні кафедри протокол № 8 від «3» вересня 2025р.

Завідувач кафедри: Надія

КУКУРУЗА

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	РОБОТА АКТОРА З ЛЯЛЬКОЮ
Викладач	Януш Світлана Дмитрівна
Контактний телефон викладача	+380951576752
Е-mail викладача	svitlana.yanush@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Статус дисципліни	вибіркова
Покликання на сайт дист.навчання	
Консультації	у зручний для здобувачів час за узгодженням з викладачем.
1. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Силабус «Робота актора з лялькою» складено відповідно до методики викладання майстерності актора театру ляльок та до освітньо-професійної програми підготовки магістрів. Силабус укладено відповідно до вимог кредитномодульної системи організації навчання, що визначає обсяги знань, які повинні опанувати магістри відповідно до вимог освітньої характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.</p> <p>Розвиток творчого обдарування студента починається в театральному навчальному закладі на основі програм, що увібрали в себе кращі традиції та досвід театральних викладачів. Школа лялькаря може успішно виконувати свою задачу, якщо розвиткові театральної освіти сприятиме розвиток театральної педагогічної думки в галузях теорії мистецтва театру ляльок, удосконалення артистичної техніки лялькаря та методики навчання його акторській майстерності.</p> <p>У вищій театральній школі студент здійснює перші кроки з опанування складної професії актора театру та одночасно знайомиться з основами рідкісної професії актора театру ляльок, зокрема робота актора з лялькою. Студенти, які вирішили пов'язати своє професійне життя з мистецтвом театру ляльок, повинні мати високий рівень загальної культури, вивчити й опанувати на практиці закони творчого процесу, засвоїти необхідні технічні навички та вміння.</p> <p>Курс «Робота актора з лялькою» спрямований на ознайомлення зі специфікою театру ляльок та вивчення основних методів роботи актора з лялькою. Програма курсу охоплює ключові теоретичні підходи еволюції та сучасні методи використання ляльки в сучасному сценічному мистецтві, актуальні форми взаємодії з візуальним мистецтвом, театром, хореографією, музикою.</p>	

Курс спрямовує увагу на практичне використання ляльки при проектуванні індивідуальних робіт. У результаті навчання студенти формують здатність до концептуального аналізу, міждисциплінарного мислення та створення власних перформанс-проектів у межах сучасного художнього дискурсу.

3. Мета і цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є надання студентам знань та вмінь організації навчального процесу з вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки за фаховим спрямуванням ОПП «Сценічне мистецтво». Передуючи педагогічній практиці студентів магістрантів, навчальна дисципліна, знайомить їх з основними нормативами діяльності творчих вищих навчальних закладів, типовою структурою та нормативами навчально методичного процесу; структурою і змістом галузевих стандартів вищої освіти України та навчальних планів з напрямів і спеціальностей галузі знань «Культура і мистецтво», забезпечує набуття первинних знань.

Вдосконалення професійних вмінь актора, в даному випадку набуття навиків ляльководіння, націлена на органічне поєднання техніки ляльководіння з внутрішньою психотехнікою актора. Особливість створення сценічного образу в театрі ляльок полягає в тому, що функції актора-лялькаря у проживанні ролі «по внутрішній лінії» збігаються з функціями драматичного актора, однак процес втілення сценічного персонажу в ляльковій виставі будується за іншими законами, а саме – законами створення «зовнішнього життя ролі» через ляльку – головний інструмент лялькаря.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

Знати:

- основні питання методики використання специфіки театру ляльок при проведенні навчальних занять з майстерності актора театру ляльок;
- основи організації самостійної роботи;
- основні питання з практичної та професійної підготовки за фаховим спрямуванням ОПП «Сценічне мистецтво».

Вміти:

- орієнтуватися у нормативно-правовій базі вищої школи;
- готувати й проводити різні види аудиторних навчальних занять;
- організовувати позааудиторну навчальну діяльність.

Мати навички:

- виявляти, ставити та вирішувати професійні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації;
- знаходити, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати інформації в мистецтвознавчих науках, проводити дослідження на відповідному рівні;
- застосовувати фундаментальні знання у практичних ситуаціях.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна «Робота актора з лялькою» спрямована на формування програмних результатів навчання:

- вільно оперувати всім комплексом отриманих знань у сфері практичної професійної та дослідницької діяльності;
- виявляти здатність до генерування нових ідей;

-координувати та вдосконалювати процеси у творчо-виробничій сценічній діяльності або навчанні ;

передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід з роботи актора з лялькою фахівцям і не фахівцям.

5.Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60
Індивідуальні заняття	-

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
I	В6 Перформативні мистецтва В6.03 Сценічне мистецтво	II	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

ТЕМА	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Сам.роб.

Змістовний модуль 1			
Тема 1. Вступ до курсу. Історія виникнення, впровадження та розвитку акторської професії в театрі ляльок.	2		
Тема 2. Історичний розвиток і сучасні тенденції використання специфіки театру анімації, технологія опанування акторською професією. Школи майстерності театру ляльок.	2		5
Тема 3. Формування комплексу творчих задач у процесі постановочної роботи театру ляльок.	2		

Тема 4. Формування комплексу організаційних задач у процесі постановочної роботи в театрі ляльок: елементи різних жанрів театрального мистецтва, музики, візуального мистецтва, технологій та інших сфер різноманіття сучасного мистецтва.	2		5
Тема 5. Види та форми навчального процесу у роботі з майстерності ляльководіння. Методи застосування їх на практиці.	2		
Змістовний модуль 2.			
Тема 6. Методика створення експлікації, як основи для практичної роботи при здійсненні постановки. Методи роботи над п'єсою. Способи і задачі.		2	5
Тема 7. Робота з простором: аудиторія, сцена, публічне середовище. Методи роботи над уривком з драматургічного матеріалу. Способи і задачі.		2	5
Тема 8. Імпровізаційні техніки у практичних роботах з руками та тілом актора. Акторський етюд, як один із методів роботи в розробці драматургічного матеріалу. Види і способи роботи.		2	
Змістовний модуль 3.			
Тема 9. Взаємодія тіла й об'єкта. Голос і звук – специфіка озвучення персонажів. Методика роботи актора з драматургією та її застосування в дальшому постановочному та навчальному процесі.		2	5
Тема 10. Професійна термінологія як засіб професійної комунікації.		2	5

Тема 11. Робота актора з різними системами ляльок - аналіз і практика. Майстерність актора та режисера театру анімації.		2	5
Змістовий модуль 4.			
Тема 12. Колективна, групова композиція з використанням пластики тіла та рук. Методика підготовки та розробка методичних вказівок для використання у самостійній роботі студентів.		2	5
Тема 13. Драматургія та структура вибору матеріалу для використання в процесі проведення практичних тренінгів. Методика виявлення та корегування загальних мистецьких та культурологічних знань. Аналіз впливу перформативного мистецтва на культуру й суспільство		2	10
Тема 14. Репетиційний процес і підготовка показу з дисципліни «Робота актора з лялькою»		4	10
Всього за курсом:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	Лекції – 10 балів Практичне заняття – 60 балів Самостійна робота – 30 балів	
Умови допуску до підсумкового контролю	До складання заліку допускають студентів, які за результатом змістового модуля набрали не менше як 25 балів.	
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	Зараховано зараховано
80 – 89	B	
70 – 79	C	
60 – 69	D	

50 – 59	Е
---------	---

26 – 49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Політика навчальної дисципліни

Методика викладання майстерності актора (вміння керувати лялькою), концентрує увагу на техніці ляльководіння та процесі поступового «оживлення» ляльки в ході акторського тренінгу. Опанування професійних навичок та вмінь здійснюється на основі тренувальних вправ та етюдів з ляльками різних систем, що поступово наповнюються елементами акторської майстерності, продовжується та удосконалюється на сцені навчального театру та завершуються створенням сценічного образу з лялькою (концертний номер, етюд, уривок з вистави і т. і.) Ключові слова: актор-лялькар, лялька, ляльководіння, лялькова вистава, методика викладання акторської майстерності, професійні вміння, вправа.

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного розуміння міждисциплінарної мистецької практики та розвиток практичних навичок. Навчання ґрунтується на принципах творчої свободи, академічної доброчесності, взаємної поваги та активної участі студентів у навчальному процесі.

Відвідування лекційних і практичних занять є обов'язковим. Допускається пропуск занять лише з поважних причин (хвороба, офіційні обставини), підтверджених відповідними документами. Пропущені практичні заняття підлягають обов'язковому відпрацюванню у формі індивідуального творчого або аналітичного завдання.

Курс має практикоорієнтований характер, тому активна участь у практичних заняттях, дискусіях, тренінгах, вправах та колективних проєктах є важливим складником навчального процесу. Пасивна присутність без включення в навчальний процес знижує підсумкову оцінку.

Самостійна робота включає:

- опрацювання теоретичних джерел;
- виконання творчих завдань;
- розробку концепції авторського етюду, концертного номеру з лялькою;
- підготовку рефлексивних текстів і презентацій.

Усі завдання мають виконуватися у встановлені терміни. Під час вивчення дисципліни здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Забороняються: плагіат; самоплагіат; фабрикація та фальсифікація матеріалів; списування та несанкціонована допомога. У разі виявлення порушень академічної доброчесності студент отримує незадовільну оцінку за відповідний вид роботи без права повторного подання.

Оцінювання здійснюється за накопичувальною системою та включає: поточну роботу на практичних заняттях;

- підсумковий авторський перформативний проєкт (показ і усне/письмове обґрунтування).

Критерії оцінювання базуються на рівні творчого мислення, концептуальній цілісності, професійності виконання та здатності до рефлексії.

Взаємодія між викладачем і студентами ґрунтується на засадах взаємоповаги, толерантності та етичної поведінки. Критика в межах курсу має конструктивний і професійний характер.

У разі потреби можливе використання дистанційних або змішаних форм навчання відповідно до нормативних документів закладу вищої освіти.

9. Література

Основна

1. Бучма О. Є. Теорія «надмаріонетки» Гордона Крега як виражальний засіб театру ляльок. Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць, 2021. Вип. 39. С. 235–238.
2. Лук'яненко К. О. Методична розробка «Особливості роботи над інклюзивною виставою з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів». Методична розробка зі спеціального курсу з дисципліни «Майстерність актора театру ляльок» за темою творчого мистецького проєкту. Київ, 2023. 29 с.
3. Рудая Д. Образна система вистав сучасного театру ляльок: візуальний компонент. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. 336 с. https://knuktk.edu.ua/wp-content/uploads/2025/03/Rudaia_dyser_pidpys.pdf
4. Сільченко Т. І. Жест в пластиці рук як прийом художньої виразності в контексті образотворчого мистецтва: типологічний 196 аспект. Науковий вісник КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого. Київ, 2022. Вип. 31. С. 24–35.
5. Палачова, К. (2022). Музика у Харківському державному академічному театрі ляльок імені В. А. Афанасьєва: історіографічний та феноменологічний аспекти. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 12–21, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-6-2>
6. Сільченко Т. І. Методична розробка «Пластика рук як засіб виразності у театрі ляльок: особливості використання». Методична розробка зі спеціального курсу з дисципліни «Майстерність актора театру ляльок» за темою творчого мистецького проєкту. Київ, 2023. 20 с.
7. Сільченко Т. І. Методичний посібник «Освоєння театральної ляльки відкритого типу». Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 114 с. фото.
8. Сільченко Т. І. Методичні рекомендації «Пластична підготовка рук актора для роботи з лялькою». Київ : вид-во Ліра-К, 2022. 36 с.
9. Сільченко Т. Освоєння театральної ляльки відкритого типу : метод. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 110 с.
10. Неупокоев Р. В. Методичний посібник «Робота з маскою в театрі ляльок». Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 39 с.
11. Фесенко С. Я. Тростинна лялька на теренах сучасного театру анімації. Сучасна професійна підготовка фахівців сценічного мистецтва: полілог театральних шкіл

Додаткова

1. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем. *Культура України*. 2013. Вип. 41. С. 190–198.
2. Грушецький Я. Український театр ляльок «різних засобів виразності»: зародження, утвердження, розвиток. Київ : Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2013. Вип. 12. С. 69–83.
3. Грушецький Я. Фольклор у виставах театрів ляльок України останньої чверті ХХ ст. *Просценіум*, 2012. № 1–3 (32–34). С. 111–116.
4. Інюточкін О. Мала енциклопедія режисера театру анімації. Харків : Колегіум, 2012. 167 с.
5. Інюточкін О. Специфічні особливості елементів професійної техніки актора театру анімації. *Культура України*. 2011. № 33. С. 12–16.
6. Клековкін О. Ю. THEATRICA: Лексикон / ІПСМ НАМ України. – К. : Фенікс, 2012. 800 с.
7. Коломієць Р. Спокуса лялькою, або невідворотність долі. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2010. 286 с.
8. Мельник І. І. Методична розробка «Моноакт у системі виховання актора театру ляльок». ТОВ «Видавництво «Сталь» м. Київ, 2019. 20 с.
9. Неупокоев Р. В. Онтологія мистецтва ігрової ляльки як культурне втілення специфічних засобів виразності. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого : збірник наукових праць*. Київ, 2018. Вип. 23. С. 27–34.
10. Паві П. Словник театру. Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 640 с.
11. Попов Л. До питання підготовки акторів для театрів ляльок на сучасному етапі. Актуальні проблеми музичного та театрального мистецтва: мистецтвознавство, педагогіка та виконавство: Тези доповідей на науковометодичній конференції. 18–19 квітня 1995 Харків: ХІМ «Прінтал». 1995. С. 53–54.
12. Попов Л. Становлення в Україні театральної освіти лялькарів. *Український театр*, 2004. № 4–5.
13. Рябокобиленко С. Івано-Франківське капричіо. *Український театр*, 2004. Ч. 3–4. С. 6–8.
14. Сільченко Т. І. Важливість імпровізованої ляльки для майбутнього актора-лялькаря / Т. І. Сільченко. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство*. 2014. № 2. С. 160–164.
15. Фесенко С. Основи тренінгу і техніки актора театру ляльок. Львів, 2009. 64 с. <https://file.lib.in.ua/pdf/fesenko-svitlana-osnovy-treninhu-i-tekhniky-aktora-teatru-lialok.pdf>.

Інформаційні ресурси: Офіційний сайт міжнародного союзу лялькарів URL:
<https://www.unima.org/en/>

Викладач:

Світлана Януш, доцент